

Красношапка В.В.

к.т.н, доцент КПП ім. Ігоря Сікорського

Бова В.А.

студентка ФММ, КПП ім. Ігоря Сікорського

ФОРМУВАННЯ МОНІТОРИНГОВОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Стаття висвітлює питання антикризового управління та ідентифікації кризового стану на вітчизняних підприємствах. У статті визначено значення терміну «антикризове управління», наведено фактори, що мають суттєвий вплив на формування та виникнення кризових явищ на підприємствах. Основна увага приділяється формуванню моніторингової системи фінансово-економічних показників, що є важливим компонентом у системі антикризового управління в цілому. Були запропоновані групи показників у контексті моніторингової системи, що є необхідними для визначення кризи на підприємстві на ранніх етапах. Адже, постійний контроль показників діяльності та функціонування підприємства дає змогу вчасно ідентифікувати формування кризових явищ. В ході написання статті було виявлено, що своєчасне визначення кризового стану на підприємстві дає змогу до прийняття ефективних антикризових програм без зайвих витрат. Окрім того, вчасно ідентифіковане настання кризи дозволяє запобігти надмірних витрат, негативних наслідків та, найголовніше, стану банкрутства.

Ключові слова: криза; кризові явища; антикризове управління; антикризові програми; моніторингова система; підприємство.

Постановка проблеми. У сьогоднішніх умовах функціонування економіки антикризове управління на підприємствах стало чи не найактуальнішим аспектом його подальшого успішного розвитку. Адже ряд таких факторів, як зростання інфляції, зниження реальних доходів населення, падіння купівельної спроможності, політична та економічна нестабільність країни погіршують умови діяльності більшості підприємств, що в підсумку призводить до кризи.

Актуальність оцінки ефективності антикризового управління на виробничих підприємствах насамперед обумовлена необхідністю зниження кількості збиткових підприємств та підвищити дохідну частину бюджетів усіх рівнів. Даний факт не можна ігнорувати. Справа в тому, що збитковість та низька рентабельність підприємств спричиняють негативні наслідки для економіки в цілому, адже відбувається зменшення податкових надходжень до бюджету [1]. Тому, постійний моніторинг та аналіз фінансово-економічних показників діяльності і функціонування підприємства, а також впровадження ефективного антикризового управління на ранніх етапах формування кризи є досить важливим

компонентом подальшого успішного функціонування підприємства та його прибутковості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теми ефективності антикризового управління займалися О. Терещенко, І. Завадський, Л. Лігоненко, О. Градов та багато інших.

Мета. Мета даного дослідження являє собою формування моніторингової системи показників, що є необхідним для своєчасної ідентифікації кризи та впровадження антикризового управління.

Виклад основного матеріалу. Варто визначити тлумачення терміну «антикризове управління» (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнене бачення поняття «Антикризове управління» [2]

Автор	Тлумачення
І. Шварц	Антикризове управління включає в себе планування та проведення заходів щодо збереження, а також покращення базисних показників сталості та розвитку на підприємстві.
І. Мітрофф	Антикризове управління – послідовна взаємозалежна оцінка різних видів кризових явищ та загроз для функціонування суб'єкта господарювання.

Узагальнюючи, антикризове управління (АУ) – це система управління підприємством, що є комплексною та направлена на те, щоб запобігати або ж усувати несприятливі для підприємництва явища за допомогою впровадження ефективного менеджменту, програм стратегічного характеру з метою запобігання тимчасовим труднощам, збереження та збільшення прибутковості, розширення ринкової позиції [4]. Криза на підприємстві може бути викликана зовнішніми та внутрішніми факторами. Зовнішні – це ті фактори, що являють собою оточення, в якому знаходиться підприємство та не залежать від його діяльності.

У свою чергу, внутрішні фактори є безпосередньо залежними від діяльності підприємства (рис. 1).

При настанні кризи на підприємстві важливо впроваджувати ефективну антикризову політику, що сприятиме поліпшенню основних фінансових показників підприємства та забезпечить його подальший розвиток.

Для того, щоб вчасно передбачити кризу на підприємстві та виявити її на ранніх етапах, пропонуємо сформуванню систему моніторингу таких фінансово-економічних показників діяльності підприємства (табл. 2).

Тож, у таблиці наведена низка фінансово-економічних показників, які необхідно моніторити та контролювати, адже поступове відхилення від норм окремого чи групи показників свідчить про можливе настання кризи на підприємстві. Періодичність моніторингу за даними групами фінансово-економічних показників становить один раз в звітній період

Після виявлення відхилень від встановлених загальних норм необхідно знайти причину та приймати швидкі та ефективні антикризові рішення в рамках антикризової політики підприємства.

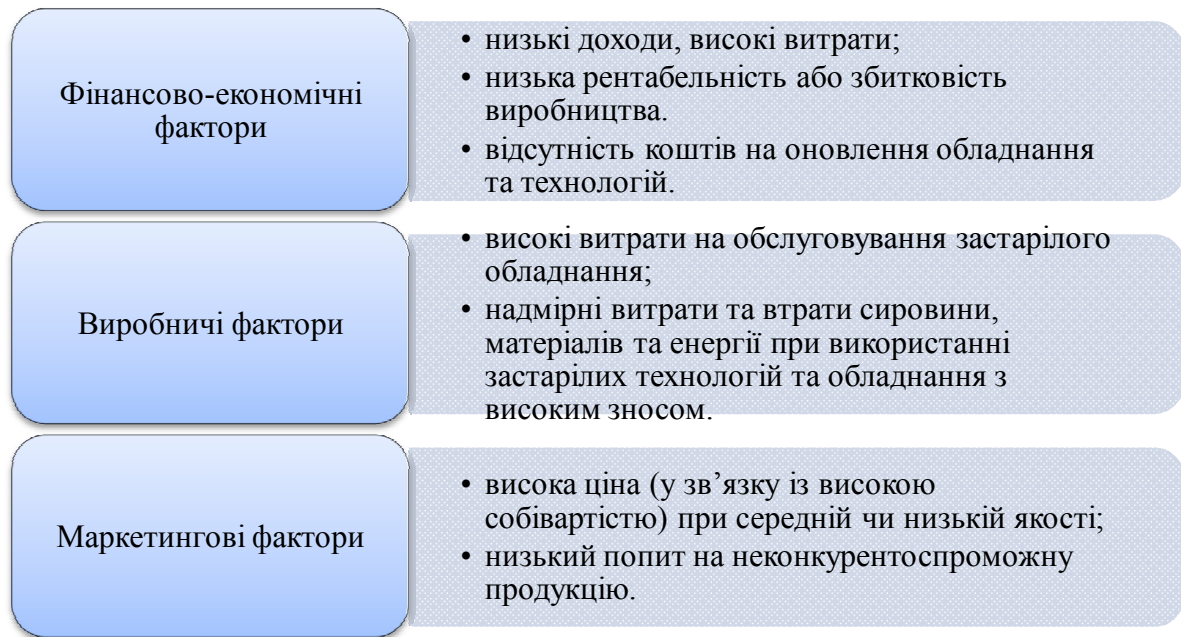

Рис. 1. Передумови виникнення кризових явищ на вітчизняних виробничих підприємствах [1]

Також, систему моніторингу доцільно доповнити такими показниками: фондвіддача, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення та вибуття основних засобів, коефіцієнт плинності персоналу, фондоозброєність працівників, коефіцієнт захищеності інформації.

Варто зазначити, що ефективність та якість антикризового управління залежить від прийнятих рішень, що мають бути обґрунтовані методологією рішень виявлених проблем та бути раціональними [3]. Окрім того, вирішення проблеми має бути орієнтоване лише на позитивні фінальні результати. Розробка антикризових програм не повинна обмежуватися лише одним варіантом, має враховуватися ймовірність характеру виникнення різноманітних соціально-економічних подій, відбуватися комплексна оцінка ефективності кожного із визначених варіантів програм або рішень [5]. Також необхідно застосовувати сучасні логічні прийоми та комп'ютерну техніку та використання комплексного підходу щодо розробки економічно обґрунтованих рішень та програм.

Висновки. Система моніторингу фінансово-економічних показників необхідна для виявлення кризи на ранніх етапах. Вчасна ідентифікація передкризового стану дає змогу швидко врятувати становище без негативних наслідків та втрат для підприємства.

Здійснюючи аналіз змін в значеннях показників, варто також звертати увагу на пошук причин, що призвели до такої динаміки. Після знаходження причин, що негативно впливають на фінансово-економічний стан підприємства, необхідно нейтралізувати їх за допомогою впровадження антикризових програм. Вимога до якості прийнятих антикризових програм в рамках антикризового управління на всіх етапах життєвого циклу виробничого підприємства зростає відповідно до

нинішніх умов господарювання. Має приділятися велика увага ефективності прийнятих антикризових програм адже погрішності можуть призвести до загострення кризи.

Таблиця 2

Моніторингова система фінансово-економічних показників

№	Назва показника	Нормативні значення
1	Показники ліквідності: 1) Коефіцієнт загальної ліквідності 2) Коефіцієнт термінової ліквідності 3) Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1) Значення показника має бути більшим за 2. Якщо коефіцієнт має значення менше 2, платоспроможність підприємства в такому випадку є незначною, а значить існує фінансовий ризик. 2) У випадку, якщо значення коефіцієнта термінової ліквідності є більшим за 1, то вважається це підприємство із низьким фінансовим ризиком. Це означає, що підприємство має потенційні можливості щодо залучення додаткових фінансових ресурсів. 3) Значення даного показника вважається в рамках норми, якщо є більшим за 0, 3.
2	Показники фінансової стійкості: 1) Коефіцієнт маневреності 2) Коефіцієнт автономії 3) Відношення власного капіталу до загальної заборгованості	1) Нормативним вважається значення 0,5). 2) Незалежність від зовнішніх джерел фінансування (нормативне значення >0,5). 3) Нормативним значенням є 1. Означає рівень забезпечення заборгованості власним капіталом.
3	Показники рентабельності: 1) Рентабельність власного капіталу 2) Рентабельність активів 3) Рентабельність продажів	1) Рентабельність власного капіталу відображає віддачу на вкладений власний капітал (нормативним вважається значення, що є більшим за 0,2). 2) Під рентабельністю активів мається на увазі наскільки ефективно використовуються активи підприємства (нормативним є значення, що є більшим за 0,14). 3) Рентабельність продажів відображає, яку саме частку становить чистий прибуток у виручці від реалізації (нормативним вважається значення, що є більшим за 0,3).
4	Показники платоспроможності: 1) Коефіцієнт загальної платоспроможності 2) Відношення займу та кредитів, що погашені своєчасно, до загальної суми займу та кредитів.	1) Даний показник являє собою здатність підприємств покривати всі свої зобов'язання за рахунок активів (нормативним є значення, що є більшим за 2). 2) Показник відображає своєчасність виконання обов'язків перед кредитною системою (нормативним вважається значення, що є більшим за 0,95)

Підсумовуючи, для ідентифікації передкризового стану на підприємстві необхідне проведення моніторингу фінансово-економічних показників підприємства. Ефективне антикризове управління має здійснюватися поетапно, а оцінити його ефективність можливо за умови застосування цілого комплексу методичних підходів та критеріїв, що забезпечить прийняття тільки ефективних антикризових рішень.

Список використаних джерел

1. Васильєва Т.А. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління: монографія/ Т.А. Васильєва. – Суми: Видавництво «Ярославна», 2013. – 488 с.
2. Дейнека О.В. Фінансово-економічна безпека підприємства: монографія/О.В. Дейнека. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015 – 266 с.
3. Колісник М.К. Антикризове управління виробничо-господарськими структурами: монографія / М.К. Колісник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 208 с.
4. Люта О.В. Економічна безпека підприємництва в системі національної безпеки: монографія/ О.В. Люта. – Дніпропетровськ, 2014. – 349 с.
5. Плахотнік О.О. Ефективні механізми проактивного антикризового управління підприємствами: автореф. дис./О.О.Плахотнік. – Маріуполь, 2011. – 19 с.
6. Рудик О.Р. Антикризове управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в економіці України: автореф. дис./ О.Р. Рудик. – Львів. нац. унів. ім. І.Франка, 2010. – 20с.
7. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві / О.О.Терещенко // Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 268с.

Красношарпа В.В.

к.т.н., доцент КПП ім. Ігоря Сикорського

Бова В.А

студентка ФММ, КПП ім. Ігоря Сикорського

ФОРМИРОВАНИЕ МОНИТОРИНГОВОЙ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Статья освещает вопросы антикризисного управления и идентификации кризисного состояния на отечественных предприятиях. В статье определено значение термина «антикризисное управление», приведены факторы, имеющие существенное влияние на формирование и возникновения кризисных явлений на предприятиях. Основное внимание уделяется формированию мониторинговой системы финансово-экономических показателей, что является важным компонентом в системе антикризисного управления в целом. Были предложены группы показателей в контексте мониторинговой системы, необходимые для определения кризиса на предприятии на ранних этапах. Ведь, постоянный контроль показателей деятельности и функционирования предприятия позволяет вовремя идентифицировать формирования кризисных явлений.

В ходе написания статьи было обнаружено, что своевременное определение кризисного состояния на предприятии позволяет принимать эффективные антикризисные программы без лишних потерь. Кроме того, вовремя идентифицированное наступления кризиса позволяет предотвратить чрезмерные затрат, негативные последствия и, самое главное, состояние банкротства.

Ключевые слова: кризис; кризисные явления; антикризисное управление; антикризисные программы; мониторинговая система; предприятие.

Krasnoshapka V.

Ph.D., associate professor of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Bova V.

student of FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

FORMATION MONITORING INDICATORS OF CRISIS MANAGEMENT ON ENTERPRISE

The article highlights the issue of crisis management and identity crisis for enterprises. The article defines the term «crisis management», are factors that have a significant influence on the formation and origin of the crisis in the workplace. The focus is on the formation of the monitoring system of financial and economic indicators, which are an important component in the system of crisis management in general. Groups of indicators have been proposed in the context of the monitoring system, which is necessary to establish the crisis in the early stages. Indeed, continuous monitoring and operation of the business allows timely identification of formation crisis.

In the course of writing it was found that the timely definition of crisis allows for the adoption of effective anti-crisis programs without unnecessary losses. In addition, the crisis identified in time can prevent excessive costs and negative effects, most importantly, bankruptcy.

Keywords: crisis; crisis; crisis management; anti-crisis program; monitoring system; enterprise.

Красношاپка Володимир Володимирович
kras-korf@ukr.net

Бова Вікторія Анатоліївна
viktoria.bova@gmail.com